

Diplomaatia

Hind 4.50

September 2022 • 210

**Ukraina
verine tee
Euroopa Liitu**
Juri Vdovenko

**Vene luure
jäljed Telegramis**
Irõna Rjabošan,
Oksana Iljuk

**Venemaa
kolm tuleviku-
stsenaariumi**
Graeme P. Herd

**Läänemeri kui
Lääne esimene
kaitsejoon**
Michael Epkenhans,
Tony Lawrence

**Eesti on Eestist
palju suurem**
Marin Mõttus

**Ukraina keele
kauaoodatud
õitseng**
Tetjana Fedosjuk

- 3 Euroopa julgeolek pärast NATO Madridi tippkohtumist**
Martin Hurt
- 4 Euroopa Liidu ärkamine geopoliitiliseks jõuks**
Vivian Loonela
- 8 Ukraina verehind Euroopa suuna valimise eest**
Juri Vdovenko
- 13 Gruusia vaikne eemaldumine Läänest**
Eerik-Niiles Kross
- 18 Kas ühehäälsuse aeg Euroopa Liidu välispoliitikas on ümber?**
Piret Ehin, Maili Vilson, Birgit Aasa, Anna-Lisa Aavik
- 22 Madridist edasi: tugevdatud kaitsehoiaku strateegia elluviimine**
Kusti Salm
- 24 Ukraina ülesehitamine – meie aja suurim geopoliitiline pusle**
Mari-Liis Sulg
- 28 Läänemeri on taas esimene kaitsejoon**
Tony Lawrence, Michael Epkenhans
- 32 Isolatsionismist ja neutraliteedist liidusolidaarsuseni –
Rootsi tee NATO liikmeks**
Mike Winnerstig
- 36 Soome välkkiire pööre NATO poole**
Heikki J. Hakala
- 40 Sõltuvus Venemaast muudab Euroopa tuumaenergeetika haavatavaks**
Andrea Bonelli
- 42 Venemaa alternatiivsed tulevikud, eeldused ja võimalikud ohud**
Graeme P. Herd
- 47 Vene majandus ja sanktsioonid: kes keda?**
Sergei Aleksašenko
- 50 Vene luure impeerium Telegramis**
Irõna Rjaboštan, Oksana Iljuk
- 56 Venemaa keelemüüdid ja ukraina keele renessanss**
Tetjana Fedosjuk
- 60 Väliskogukonnad tugevdavad Eesti julgeolekut**
Marin Mõttus
- 64 Hiina viimane võitlus uue maailmakorra kehtestamise nimel**
Rüüt Kaljula

Väljaandja: Rahvusvaheline
Kaitseuringute Keskus
Vastutav väljaandja: Indrek Kannik
Toimetajad: Jürgen Tamme, Merili Arjakas
Tõlkijad: Andreas Arduš, Lyyli Virkus,
Marju Randlane
Keeletoimetaja: Katrin Ringo
Makett ja kujundus: Tuuli Aule
Esikaane illustratsioon: Mart Põrk

Kontakt: diplomaatia@icds.ee
Aadress: Narva mnt 63/4 East,
Tallinn 10120

ISSN 2228-1606

Artiklites väljendatud vaated ja
arvamused kuuluvad autori(tele)
ning ei esinda tingimata Diplomaatia
toimetuse ega seda välja andva
Rahvusvahelise Kaitseuringute
Keskuse seisukohti.

Diplomaatias ilmunud täispikki
analüüse ja kommentaare ning ajakirja
kaante vahelt välja jäänud artikleid saab
lugeda www.diplomaatia.ee

Telli Diplomaatia koju või kontoris
www.tellimine.ee

AUGUST

23.08 Ühendkuningriigi relvajõudude ministri James Heapey visiit Eestisse.

18.08 Valitsus otsustas teha Euroopa Komisjonile ettepaneku kehtestada Venemaale kaheksas sanktsiooni-pakett.

15.08 Kaitseminister Hanno Pevkur rahuldab Mikk Marrani avalduse lahkuda 1. novembrist välisluureameti peadirektori kohalt.

11.08 Välisministeerium teatas, et Eesti ei osale edaspidi Kesk- ja Ida-Euroopa riikide ning Hiina koostöö-formaadis.

11.08 Valitsus kiitis heaks sanktsiooni, millega piirab Vene Föderatsiooni kodanikele nii viisade väljastamise kui ka Eesti väljastatud Schengeni viisaga välispiirilt riiki sisenemise.

11.08 Kaitseminister Hanno Pevkur osales Kopenhaagenis

24 riigi kohtumisel Ukraina kaitseministri Oleksi Reznikoviga, et arutada sõjalise abi jätkamist Ukrainale.

10.08 Välisministeerium kutsus välja Venemaa Föderatsiooni suursaadiku Eestis, et avaldada protesti ja anda üle noot 9. augustil toimunud Eesti õhupiiri rikkumise kohta.

02.–04.08 Välisminister Urmas Reinsalu visiit Ukrainasse, kus ta kohtus teiste seas Ukraina presidendi Volodõmõr Zelenskõi, peaminister Denõss Šmõhali ja ülemraada esimehe Ruslan Stefantsukiga.

02.08 Balti riikide õhuruumi valvanud Prantsusmaa õhuväelased andsid valvekorra üle Saksamaa õhuväelastele, kes tagavad õhuturvet hävitajatega Eurofighter Typhoon.

02.08 Välisminister Urmas Reinsalu vestles telefonitsi Ameerika Ühendriikide välisministri Antony Blinkeniga.

01.08 President Alar Karis kuulutas välja Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse, millega muudetakse ülesannete jaotust kaitseministeeriumi valitsemisalas ning korraldatakse Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ümber valitsusasutuseks.

JUULI

28.07 Eesti ja Ameerika Ühendriigid tähistasid diplomaatiliste suhete sõlmimise 100. aastapäeva.

25.07 Tallinna Vanasadamasse ja Muuga sadamasse saabusid visiidile NATO 1. alalise mereväegrupi laevad.

22.07 Peaminister Kaja Kallas allkirjastas Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Rumeenia ühis-pöördumise Euroopa Liidu institutsioonide juhtidele, milles tehti ettepanek kommunismikuritegude laiemaks mälestamiseks.

20.07 Kaitseminister Hanno Pevkur kohtus

kindralleitnant Martin Heremiga ja tegi talle ettepaneku jätkata kaitseväge juhatajana kuni 2025. aasta detsembrini.

18.07 President Alar Karis nimetas ametisse peaminister Kaja Kallase uue valitsuse.

11.07–15.07 Kaitseväge juhataja kindralleitnant Martin Herem külastas Ukraina-visitidi käigus Kiievit, Hostomeli, Irpini, Borodjankat, Mošhuni, Harkivit ja Tšernihivit ning kohtus muu hulgas Ukraina kaitseväge juhataja kindral Valeri Zalužnõiga.

10.07 Viimaste kaitseväelaste naasmisega kodumaale lõpetas Eesti osalemise Malis operatsioonil Barkhane ja sihtüksuses Takuba. Prantsusmaa juhitud operatsioon Barkhane algas 1. augustil 2014.

08.07 Ämari lennubaasi jõudsid Ameerika Ühendriikide viienda põlvkonna hävituslennukid F-35, mille NATO saatis tugevdama alliansi idatiiba.

06.07 President Alar Karis kuulutas välja seaduse, millega kiideti heaks Soome ja Rootsi NATOga liitumise protokolli, mille oli varem valitsuse ettepanekul ratifitseerinud riigikogu.

JUUNI

30.06 Kaitseminister Kalle Laanet ja Läti kaitseminister Artis Pabriks allkirjastasid Madridis protokolli, mis loob aluse Eesti ja Läti keskmaa õhutõrje süsteemide ühiseks hankeks.

28.–30.06 NATO Madridi tippkohtumine. Eesti delegatsiooni kuulusid peaminister Kaja Kallas, kaitseminister Kalle Laanet, ettevõtlus- ja

Leedu peaminister Ingrida Šimonytė, Eesti peaminister Kaja Kallas, Saksamaa liidukantsler Olaf Scholz, Leedu president Gitanas Nausėda ja Läti peaminister Krišjānis Kariņš 7. juunil Vilniuses. Vabariigi Valitsus

infotehnoloogiaminister välisministri ülesannetes Andres Sutt, Eesti suursaadik NATO juures Jüri Luik ja Eesti suursaadik Madridis Mariin Ratnik.

23.06 Euroopa Liidu riigi- ja valitsusjuhid andsid Euroopa Ülemkogul Ukrainale ja Moldovale Euroopa Liidu ametliku kandidaatriigi staatuse.

22.06 Peaminister Kaja Kallase telefonivestlus Ukraina presidendi Volodõmõr Zelenskõiga.

22.06 Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) peasekretäri Helga Maria Schmidti visiit Eestisse.

21.06 Eesti välisministeerium kutsus välja Venemaa Föderatsiooni suursaadiku Eestis, et avaldada protesti ja anda üle noot 18. juunil toimunud Eesti õhupiiri rikkumise kohta.

20.06 President Alar Karis osales Riias Kolme mere algatuse tippkohtumisel, kus otsustati kutsuda Ukraina algatuse partneriks. Kohtumise kõrvalt kohtus Karis Saksamaa riigipea Frank-Walter Steinmeieri ja Austria presidendiga Alexander van der Belleniga.

14.–16.06 Ameerika Ühendriikide rahvusaardi ülema kindral Daniel Hokansonini visiit Eestisse.

14.–15.06 Ühendekspeeditsooniväe riikide kaitseministrite kohtumine Norras Oslos.

13.–15.06 President Alar Karise töövisiit Taanis, kus ta kohtus kuninganna Margrethe II, parlamendi esimehe Henrik Dam Kristenseni ja parlamendi juhatusega.

10.06 Austria liidukantsleri Karl Nehammeri visiit Eestisse.

10.06 President Alar Karis kutsus NATO idatiiva riike ühendaval Bukarest 9 koostööplatvormi liidrite kohtumisel Rumeenias Bukarestis liitlasi üles suurendama sõjalist heidutust idatiival ja kaitsekulutusi, keskenduma kollektiivkaitsesele ning käsitlenu Venemaad otsese ohuna NATO-le.

10.06 Välisministeerium kutsus välja Venemaa Föderatsiooni suursaadiku Eestis, et väljendada hukkamõistu Venemaa presidendile Vladimir Putini sõnavõtte kohta.

08.06 Peaminister Kaja Kallas kohtus video vahendusel NATO peasekretäri Jens Stoltenbergi, Läti peaministri Krišjānis Kariņši ja Leedu peaministri Ingrida Šimonytėga.

07.06 Peaminister Kaja Kallas kohtus Vilniuses Leedu presidendiga Gitanas Nausėda, Läti peaministri Krišjānis Kariņši ja Saksamaa liidukantsleri Olaf Scholziga.

06.06 Peaminister Kaja Kallase töövisiit Londonisse, kus ta kohtus Ühendkuningriigi peaministri Boris Johnsoniga, kaitseminister Ben Wallace'iga ja välisminister Liz Trussiga.

05.–17.06 Rahvusvaheline suurõppus BaltOps 22 Läänemerel. Õppustel osales 14 NATO liitlasriiki, kaks NATO partnerriiki, üle 45 laeva, neist kaks Eestist, ning enam kui 75 lennukit ja ligikaudu 7000 inimest.

03.06 Lõppes suurõppus Siil. Õppustel harjutas Eesti kaitsemist ligi 15 300 reservväelast, tegevväelast, ajateenijat, kaitseliitlast ja liitlasriikide sõdurit.

Malis operatsioonis Barkhane osalenud Eesti kaitsevälelased viimasel patrullil. mil.ee

02.06 Valitsus otsustas võimaldada humanitaar-kaalutlustel riiki lubatud Venemaa ja Valgevene kodanikele väljastada viisad töötamiseks ja ettevõtluseks või anda neile tähtajalised elamisloa.

MAI

30.–31.05 Euroopa Liidu riigi- ja valitsusjuhtide kohtumisel Brüsselis jõuti kokkuleppele kuuendas sanktsioonide pakett Venemaale.

27.05 Balti riikide kaitseministrite kohtumine Saaremaal.

24.–25.05 Peaminister Kaja Kallas viibis koos Eesti ettevõtetega visiidil Rootsi Kuningriigis, kus kohtus ka Rootsi peaministri Magdalena Anderssoniga.

24.05 Valitsus otsustas lõpetada 3. märtsil ajutiselt kehtestatud piirikontrolli Eesti-Läti piiril.

20.05 Euroopa Komisjoni juhtiva asepresidendiga Frans Timmermans'i visiit Eestisse.

Venemaa sõda Ukrainas
Rahvusvaheline Kaitse-
uuringute Keskus, 2022

RKK seeria võtab luubi alla nii sõja alguse ja sellele eelnenud ettevalmistused, sõjalogistika probleemid kui ka sõjapidamise erinevates sfäärides – merel, õhus ja küberruumis. Muu hulgas analüüsitakse Venemaa propaganda ja desinformatsiooni ulatust ja sisu, et mõista selle rolli Ukraina invasiooni planeerimisel.

Eesti koostöö ELi lõunanaabrusega: strateegilised eesmärgid ja fookus
RKK Eesti Välispoliitika
Instituut, 2022

Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikide käekäik on Eestile tähtis, sest nende demokraatliku arengu toetamine ja stabiilsuse tagamine aitab kaasa Eesti laiemate välispoliitiliste eesmärkide saavutamisele. ELi lõunanaabruse riikides tegutsemine näitab, et Eesti huvitub ka ELi kui terviku tulevikust.

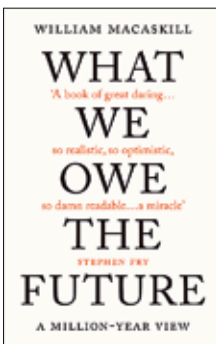
Abiandmiseks õigete tingimuste loomine Afganistanis ja teistes riikides
Rahvusvaheline Strateegiliste
Uuringute Instituut, 2022

Talibani võimule naasmisest Afganistanis on möödunud aasta. Režiim on mõnevõrra stabiliseerunud, aga pole sugugi selge, kuidas õnnestub Talibanil sisse viia tõhus valitsemine. Analüüsis otsitakse vastust, kuidas toetada kannatavaid elanikke nii, et Taliban ei kasutaks seda oma võimu kinnistamiseks.

Kolme mere algatus: analüüsid riiklike vaatenurki
Läti Rahvusvaheliste Suhete
Instituut, 2022

Kesk- ja Ida-Euroopa kui regioon on pärast Ukraina sõda saanud uue hingamise. Kogumiku kirjatükkide autorid lahkavad 12 Aadria mere, Läänemere ja Musta mere vahel asuva Euroopa Liidu liikmesriigi huve ja prioriteete omavahelises koostöös, energiajulgeoleku tagamisel ja majanduskasvu toetamisel.

**Mida me võlgneime tuleviku-
kule: miljon aastane vaade**
William MacAskill (Oneworld
Publications, 2022)

Kas tänaste otsuste tegemisel peaks arvestama ka järeltulevate põlvdedega, potentsiaalselt kümnete triljonite inimestega, kes võivad veel sündida? MacAskill ei kutsu üles sellistele rahvale vastu võetamatutele lahendustele nagu majanduskasvu aeglustamine ja tehnoloogiline seisak, aga julgustab mõtlema pikaajalisemalt kui järgmine valimistsükkel.

Ukraina sõjas: tee rajamine ellujäämisest võiduni
Kuninglik Kaitseuuringute
Instituut (RUSI), 2022

Ukraina ellujäämise taganud liitlaste toetus ei ole piisav, et kindlustada Ukraina võitu lahinguväljal võitluses Venemaa agressiooniga. Nüüd on vaja anda spetsiifilisi relvasüsteeme, et turgutada Ukraina armeed kindlaid nõrkusi ning tõrjuda Vene poole eelseid suurtükiväe ja tiibraketide kasutamisel.

ELi esindusdemokraatia sobitamine tulevikuga
Rootsi Euroopa Poliitika-
uuringute Instituut, 2022

Esindusdemokraatia ja erakondade roll Euroopa Liidu juhtimises on aina põletavam küsimus, sest Euroopa integratsioon on liikumas politiseeritud valdkondadesse. Mõned jõud leiavad, et arutama peaks ka aluslepingute muutmist ning esindusdemokraatia tugevdamist, teised ei taha sellest kuulda.

**Räni päästerõngas: lääne-
riikide elektroonika Vene
sõjamasinate südames**
Kuninglik Kaitseuuringute
Instituut (RUSI), 2022

Ukraina valdusesse saadud Venemaa sõjatehnika uurimine näitab, et Vene sõjaväe moderniseerimisprogramm põhineb suurel määral lääneriikides, eriti USAs toodetud mikroelektroonikal. Kuigi Venemaa on suutnud kõrvale põigelda USA ekspordikontrollist, muudab Lääne elektroonika kasutamine Vene sõjatõustuse haavatavaks.